

Kontakt: Noomi Carlsson, Utredare, Folkhälsa och sjukvård
Region Jönköpings län, Box 1024, 551 11 Jönköping
Diarienummer RJL 2019/100

© Region Jönköpings län 2019 | www.rjl.se | Foto framsida: Johan W Avby

Inledning och kommentarer

Barnboksut 2018 innefattar aktiviteter både från hälso- och sjukvården, Länstrafiken samt utbildning och kultursektorn. Syftet med rapporten är att ge en bild av verksamheterna ur ett barnrättsperspektiv. FN:s konvention för barnets rättigheter utgör ett grundfundament i samarbetet och samverkan med såväl länets kommuner som idéburna organisationer. Strategigrupp barn och unga som är en samverkan mellan hälso- och sjukvården i Region Jönköpings län, skola och socialtjänst i länets kommuner ger ett starkt skydd och lägger grunden för ett sammanhållet stöd för barnet.

Insatser och aktiviteter görs i olika stor omfattning inom Region Jönköpings län och under 2018 har en ökad medvetenhet klart visat på ett större engagemang inom flera verksamheter. Det visar bland annat statistiken för användande av familjeformulär de sista två åren och åtgärder utifrån det. Barnboksutet garanterar dock ingen heltäckande bild av allt som genomförts.

Hälsotal för barn och unga presenteras genom en länk till ett interaktivt visualiseringsverktyg där det finns möjlighet att jämföra länets kommuner med genomsnittet över tid, samt tillgång till det faktiska antalet barn och unga som indikatorn speglar. Arbetsformerna har tagits fram i samverkan med länets kommuner och har sitt ursprung i det nationella arbetet *Strategi för hälsa*.

Barnens tillgång till hälso- och sjukvård är god och barnverksamheterna som blivit länskliniker ger förutsättningar för en mer jämlik hälso- och sjukvård i länet. Införandet av rotavirus vaccination har resulterat i att inläggningar på sjukhus på grund av gastroenterit har minskat med ca 60 %. Det låga antalet psykologer inom Barn- och ungdomspsykiatri påverkar möjligheten att utreda.

Barnanpassad information har utvecklats ytterligare. Ett exempel är barn som ska vaccineras som kan förberedas genom informationsfilmen på 1177. Barns rätt till delaktighet kan utvecklas ytterligare inom alla områden och de goda exempel vi lyfter via Barndialogen är värdefulla i fortsatta insatser.

Region Jönköpings läns gymnasieskolor har en tydlig struktur i arbetet för att alla ska kunna lyckas med sin skolgång. Smålands Musik och Teaters aktiviteter för barn och unga utgjorde 26 % av samtliga aktiviteter under 2018. Länstrafiken som upphandlat nya fordon med trafikstart juni 2020 kommer att ge ett säkrare resande för yngre barn.

Barnskyddsteamet har börjat ta form under året och kommer att bli komplett avseende kompetenser under 2019. Arbetet med revidering och hantering av dokument som rör orosanmälan för barn har startat. Det ökade antalet ärenden på Barnahus är av sådan dignitet att både personal och lokalresurser behöver ses över. Detta berör såväl kommunerna i länet som Region Jönköpings läns hälso- och sjukvård.

Barnrättsombud bör finnas på alla enheter inom vården för att barnrättsarbetet som helhet ska kunna fungera i praktiken och bli en naturlig del i vardagsarbetet. Handlingsplaner ska ha upprättats för insatser under 2019 där ombudet tillsammans med sin chef har en nyckelroll.

Det fortsatt goda samarbetet med Länsstyrelsen och länets kommuner när det gäller arbetet med och för barns rätt ur olika perspektiv utgör en bra grund för barn och ungdomar så Region Jönköpings län kan bli den bästa platsen att växa upp på.

Demografi barn och unga

Antalet barn och unga upp till 18 år är 77 988 (2018-11-01) och utgör ca 22 procent av den totala befolkningen i länet. Under 2018 var antalet asylsökande barn 571 varav 39 var ensamkommande jämfört med 2017 då det var

1210 varav 182 var ensamkommande¹. Antalet asylbarn har sjunkit och enligt data 2018-12-14 var 564 barn geografiskt fördelade till 469 på Höglandet, 137 i Jönköping och 82 i Värnamo.

¹ Källa: SCB samt Migrationsverket

Hälsotal för barn och unga

Strategi för hälsa

I december 2017 antog SKL:s styrelse *Strategi för hälsa*. Målen för Strategi för hälsa har arbetats fram gemensamt av kommuner, landsting och regioner. Indikatorer finns i en nationell databas på kommun-, landstings-/region- och nationell nivå. Målen ska:

- Spegla hälsa och områden där samordnade välfärdstjänster kan förbättra hälsa.
- Kunna brytas ner så de synliggör skillnader i hälsa inom och mellan olika kommuner, landsting och regioner och så långt som möjligt uppdelat på kön och socioekonomiska faktorer såsom utbildning och bostadsort.
- Spegla mer än bara det exakta mätetalet, det vill säga även förutsättningar som påverkar resultatet.

Under 2018 har Region Jönköpings län startat upp arbetsformerna tillsammans med länets kommuner via ledningssystemet för samverkan där workshoppar har genomförts i Kommunalt forum samt via

gemensamma chefsträffar. I Jönköpings län inriktas satsningen på barn och unga och särskilt tre områden som kopplar väl till ambitionen i Strategi för hälsa:

1. Fler unga ska klara skolan med fullständiga betyg
2. Ökad psykisk hälsa
3. Ökad fysisk aktivitet

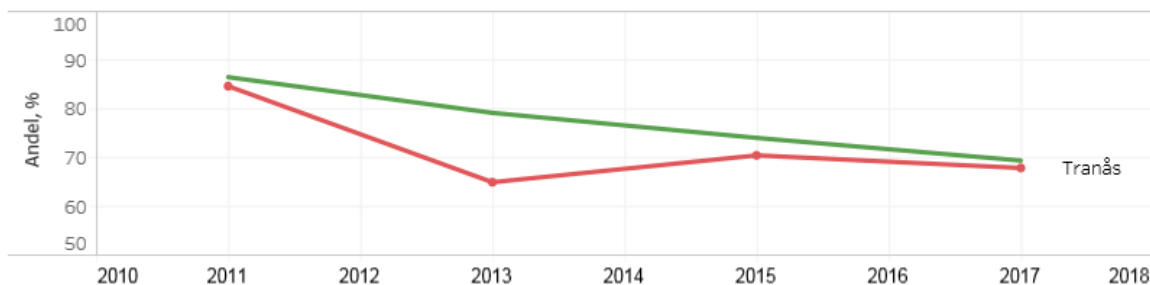
En del av arbetet har varit att få fram baslinjemätningar som är möjliga att följa över tid. En första uppsättning indikatorer är presenterade genom ett interaktivt visualiseringsverktyg. Det finns möjlighet att jämföra länets kommuner med genomsnittet över tid, samt tillgång till det faktiska antalet barn och unga som indikatorn speglar. Följande två exempel är visualiseringar på kommunnivå för indikator som rör upplevd allmän hälsa samt behörighet till gymnasieskola.

[Strategi för hälsa – Jönköpings län](#)

Tranås kommun – Upplevelsen av allmän hälsa

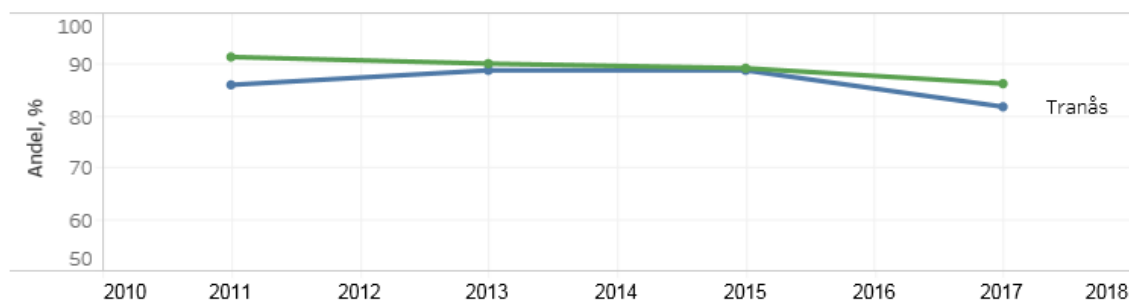
- Tjejer, kommun
- Tjejer, län

Andel tjejer i åk 9 som svarat att de mår bra eller mycket bra på frågan "Hur mår du rent allmänt?"

- Killar, kommun
- Killar, län

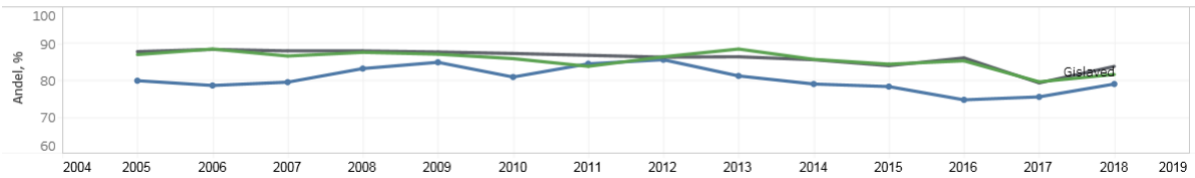
Andel killar i åk 9 som svarat att de mår bra eller mycket bra på frågan "Hur mår du rent allmänt?"

Gislaveds kommun – Behörighet till gymnasieskola.

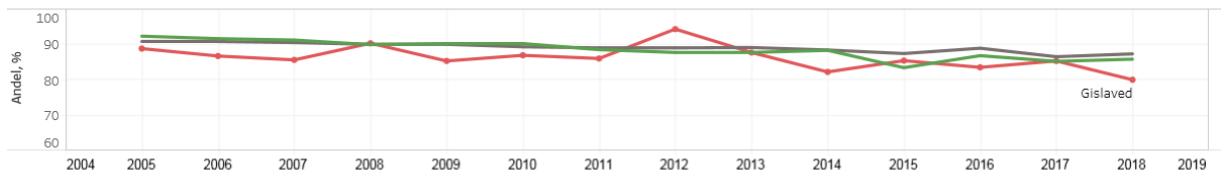
- Pojkar, kommun
- Pojkar, län
- Pojkar, riket

Andel pojkar i årskurs 9 som är behöriga till yrkesprogram, hemkommun

- Flickor, kommun
- Flickor, län
- Flickor, riket

Andel flickor i årskurs 9 som är behöriga till yrkesprogram, hemkommun

Barnets rätt till likvärdiga villkor och förbud mot diskriminering

Region Jönköpings län arbetar för alla barns lika värde, jämställdhet, jämlikhet och förbud mot diskriminering.

Utbildning

Region Jönköpings läns naturbruksgymnasier

Region Jönköpings läns gymnasieskolor Tenhults Naturbruksgymnasium och Stora Segerstad Naturbrukscentrum har fungerande planer mot diskriminering och kränkande behandling.

Elevhälsoarbetet vid **Tenhults**

Naturbruksgymnasium har gått från att vara åtgärdande till att vara förebyggande och främjande. Elevhälsoarbetet har genomgått en ettårig utbildning genom SPSM "Att höja skolans elevhälso-kompetens" för detta syfte. Nytt infört mentors-system ger tidigare insatser för att möta elevers behov. Alla elever har en mentor från och med läsåret 2018-2019. Elevhälsan har stärkts i att skolsköterskan är mer på plats på skolan, en utökning från 50 till 80 %. Anpassning och stöd kan ges på flera nivåer, både pedagogiskt och stöttning för bättre närvaro. Målet är att eleverna ska kunna utvecklas och genomföra utbildningen som planerat. Andel elever som nådde gymnasieexamen 2018 var 79 % och andel elever på introduktionsprogrammet med godkänt gymnasiearbete var 64 %.

Stora Segerstad har under året utökat elevhälso-teamet med en skolkurator på 100 % samt en studieplanerare på ca.30 %. Elevhälsoarbetet består, förutom dessa två, av rektor, servicechef, skolsköterska (50 %), speciallärare samt specialpedagog. Teamet driver ett långsiktigt, förebyggande arbete för att främja elevernas hälsa samt verka för att varje elev ska lyckas med sina studier på skolan. Under året har arbetet med att fånga upp elever med frånvaro intensifierats. Andel elever som nådde gymnasieexamen 2018 var 73 % och andelen elever på introduktionsprogrammet med godkänt gymnasiearbete var 50 %.

Hälso- och sjukvård

Likvärdig tillgång till hälsovård

Planering pågår för byggnation av familjecentraler i Mullsjö, Råslätt, Norrahammar samt Gnosjö. Familjecentralen i Nässjö har behov av utökade lokaler.

Utifrån riktade stadsbidrag och inom ramen för *Tillsammans arbetet* i Region Jönköpings län har Barnhälsovården arbetat för att ge alla barn bästa möjliga hälsa. För att främja barns hälsa med särskilt fokus på barn i socioekonomiskt utsatta områden har särskilt arbete bedrivits i fyra pilotområden under hösten 2018. Arbetet har bedrivits med det övergripande målet att öka tillgängligheten för grupper som har sämre hälsa och tandhälsa och lägre vaccinationstäckning. Arbetet för att öka tillgängligheten har bedrivits med utökade hembesök. Hembesöksprogrammet har omfattat såväl universella som riktade hembesök samt hembesök tillsammans med socialtjänsten på Familjecentralerna. Gemensamma besök med tandvården i samband med barnets 10-månaders besök har genomförts inom de fyra pilotområdena. För att öka vaccinationstäckningen har arbetet med information kring vaccinationer utvecklats.

Böcker som stimulans av barnens språkutveckling

Barnhälsovården, Regionbibliotek, länets folkbibliotek och logopeder samverkar och arbetet med Språklust har under året utvärderats. Under 2018 har den generella insatsen på Barnhälsovårdens 10 månaders-besök utvärderats i en magisteruppsats. Att sjuksköterskan praktiskt uppmärksammade barnets intresse av boken påverkade föräldrarnas motivation att själva läsa bok för barnet hemma. Fokusgrupp med bibliotekarier och logopeder som samverkar i den riktade insatsen för barn med språkstörning visade att Språklust ökar barnets delaktighet i sin språkbehandling och att samverkan bibliotek och logoped är nödvändig för att ge barn och föräldrar optimal nytta av insatsen. Utvärdering av föräldrarnas upplevelse planeras.

Ungdomsmottagning

I maj 2018 startade Ungdomsmottagningen online, där länets ungdomar i åldern 13-21 år, kan besöka kurator, psykolog, barnmorska eller

specialistsjuksköterska direkt via videosamtal i sin smart-phone eller surfplatta. Vid årsskiftet hade över 200 videomöten genomförts. Utvärderingar visar stor nöjdhet hos ungdomarna. Beslut har tagits om att tjänsten ska bli permanent. Alla ungdomsmottagningar har blivit HBTQ – omdiplomerade. Sexit har införts, vilket är ett arbetsverktyg för att identifiera särskilt sexuellt riskutsatta eller risktagande ungdomar och ge rätt stöd. Beslut har fattats om att en del av de statliga stimulansmedlen till ungdomsmottagning, ska gå till att förstärka barnmorske- och kuratorstjänster under 2019.

Barnsjukvård

Akutbesök på barn- och ungdomsmedicinska mottagningarna (BUMM, barn 0-1 år) inklusive barnmedicinska akuten har uppgått till 9704 besök jämfört med 2017 då antalet besök var 8674. I stort sett alla har fått hjälp samma dag på BUMM.

Nordisk standard för barn och ungdomar inom hälso- och sjukvård (NOBAB) som bygger på Barnkonventionen är utgångspunkten i arbetet för att få en jämlik vård så att barn vårdas tillsammans med andra barn och inte på vuxenavdelningar. För barn på sjukhus har en överenskommelse tagits fram som innebär att barn som behöver sjukhusvård mer än två dygn eller har samtidig annan komplicerad sjukdom eller funktionsnedsättning ska vårdas på barnkliniken Ryhov.

Insatser psykisk hälsa

Ett antal insatser erbjuds av sektion Folkhälsa till länets kommuner för att främja psykisk hälsa hos barn och unga som *Dansa utan krav*, *DISA-*

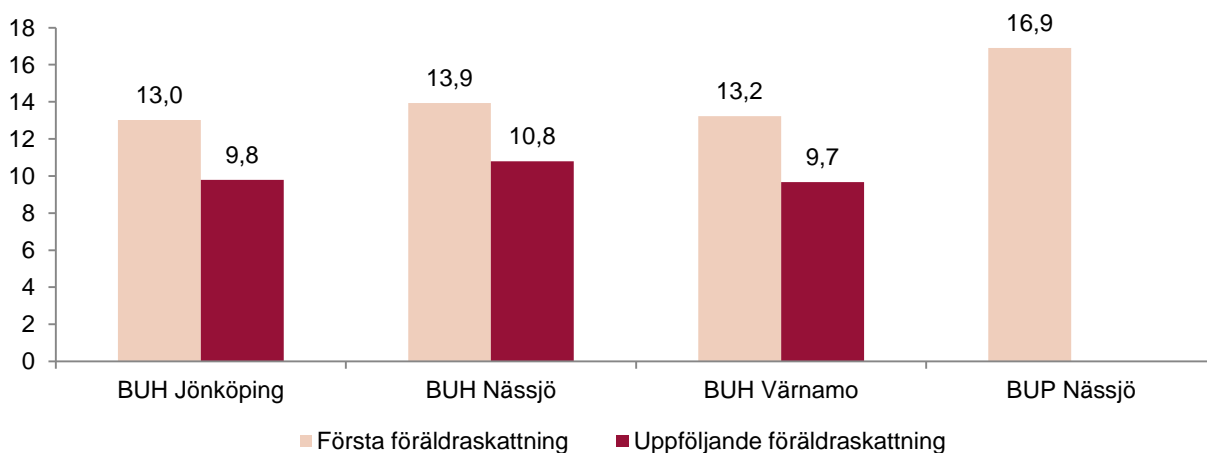
metoden, *Mindfulness* och *FUNK – Folkhälsoenkät* ung och kultur.

Sedan 2017 erbjuds utbildningen till gruppleddare i *DISA*-metoden kostnadsfritt 1-2 gånger per år. Gruppleddare i *DISA-metoden* finns i 11 av länets 13 kommuner. Dansinstruktörutbildning i *Dansa utan krav!* har genomförts och fler kommuner i länet har nu utbildad dansinstruktör som i samverkan med aktörer i respektive kommun, studieförbund och/eller ideell organisation kan starta upp insatsen. En enkätuppföljning av *Mindfulness* i skolan visar att *Mindfulness* fungerar som metod att använda i skolan. Metoden passar inte alla elever men är en av flera metoder som kan bidra till att förbättra den psykiska hälsan. Många elever upplever att det bidrar till bättre koncentration, mindre stress och att det blir lugnare.

Nytt för 2018 är uppstart med bearbetning av *Folkhälsoenkät Ung* tillsammans med ungdomar och kulturaktörer. En modell för att bearbeta och gestalta resultatet med hjälp av olika kulturformer t.ex. teaterföreställning eller utställning.

Projektet SDQ (The Strengths and Difficulties Questionnaire) som är en bedömningsmetod som används för att mäta barns och ungdomars psykiska hälsa i åldern 6-18 år och genomförts inom Barn- och ungdomshälsan i länet har avslutats. Några av målen var att barnen skulle få bästa stöd vid behandlingen, att det skulle bli jämlikt i länet och att kliniska resultat skulle kunna visas. Diagrammet visar utifrån föräldrasynpunkt att insatserna signifikant förbättrat barnens psykiska hälsa.

Medel av total svårighetspoäng – föräldraskattning - Första skattning och Uppföljande 2018

Föräldraskapsstöd

I samverkan med Länsstyrelsen har insatser gjorts för att inspirera till ett utvecklat föräldraskapsstöd som riktar sig till alla föräldrar under hela barnets uppväxt. Föräldraskapsstödsarbetet har inkluderats i redan etablerad samverkansorganisation Insikt/Utsikt. En inspirationsdag anordnades för politiker och tjänstemän inom kommun och region samt polis och det civila samhället som arbetar eller är engagerade i frågor som rör förebyggande arbete kopplat till brottsförebyggande arbete, föräldraskapsstöd och ANDT:s (Alkohol, Narkotika, Dopning, Tobak och Spel).

Planering har skett för att under kommande år genomföra en utbildningsinsats på ett antal familjecentraler i länet. Verktuget ”En förälder blir till” baseras på forskning, inspirationsexempel och reflektionsfrågor utifrån fyra områden som jämför föräldraskap, stjärnfamiljer, kulturell medvetenhet och psykisk hälsa. Tanken är att skapa diskussioner och förbättringar i sin verksamhet utifrån familjernas behov.

Region Jönköpings läns anställda
Hälsokommunikatörer genomför Hälsoskola till nysvenskar. Innehållet är bland annat levnadsvanor och trafiksäkerhet. Under kommande år ska träffarna utökas även med föräldraskapsstöd.

Barnanpassad information och barns delaktighet

Barn har rätt till information på ett begripligt sätt utifrån ålder och mognad. De har rätt att vara informerade om och delaktiga i frågor som rör deras liv och hälsa.

Information

Hälso- och sjukvård

Föräldrar som har nyfödda barn och föräldrar med barn 2-5 år får vid första besöket på BHV en nyckelringsnalle, ett informationskort och information om att de kan boka om tiderna, se barnets tillväxtkurva och att de kan förbereda sig själva och sitt barn inför besöket genom att läsa på [1177.se](https://www.1177.se).

En film om vaccination av barn inspelad på en skola i länet finns nu på [1177.se](https://www.1177.se). Tanken är att personal ska kunna hänvisa till filmen inför vaccination oavsett om den ska ske i skolan, på en vårdcentral eller infektionsmottagningen. <https://www.1177.se/Jonkopings-lan/Fakta-och-rad/Behandlingar/Film-Inez-far-en-spruta/>

Delaktighet

Utbildning

Elevhälsoenkäten på **Tenhults Naturbruksgymnasium** visar att 74 % var nöjda eller mycket nöjda med skolan. Speciallärare har anställts för att hjälpa elever med särskilda behov. Skolan har även preventionsarbete i form av ett startsamtal som genomförs med eleven före utbildningens start. Syftet är att kunna förebygga problem och ogiltig frånvaro. Alla elever i årskurs ett har hälsosamtal under höstterminen i ettan.

Stora Segerstad arbetar kontinuerligt med elevinflytande och som ett exempel på det har skolan under 2018 genomfört en framtids- och utvärderingsdag tillsammans med alla elever och all personal på skolan. All skolans personal och alla elever träffades under en dag i ett förutbestämt stationssystem. På dessa stationer diskuterades innehåll och strukturer på kurser och skolan som

helhet. Lärarna och övrig personal var indelade efter ämnen och ansvarsområden. De olika lärar- och personalgrupperna gick runt till ett antal olika elevgrupper och hade en dialog tillsammans med dem om aktuellt område. Eleverna ägde agendan och synpunkterna som kom fram på denna dag analyserades av de olika mentorslagen, elevrådet och av skolkonferensen. Denna analys ligger sedan som grund i skolans förbättringsarbete. Planen är att fortsätta med denna verksamhet kommande läsår.

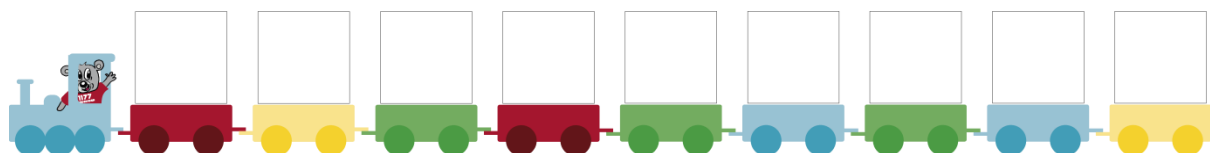
Elevhälsoenkäten visar att andel elever som var nöjda eller mycket nöjda under 2017 var 92 % och under 2018 är den siffran 84 %.

Hälso- och sjukvård

För att främja barnets delaktighet i hälsobesöken inom **barnhälsovården** finns ett bildspel på [1177](https://www.1177.se) för de olika hälsobesöken (2,5 år, 3 år, 4 år och 5 år) som beskriver de olika momenten i hälsobesöken. I den kallelse som familjen får inför besöket uppmanas familjen att titta på bildspelet inför barnets hälsobesök. Vid besöket beskriver sjuksköterskan de olika delarna i besöket utifrån en platta med samma bilder som finns i bildspelet [1177](https://www.1177.se). Barnet får sedan själv bestämma i vilken ordning han/hon vill genomföra besöket genom att välja en av bilderna. När ett av momenten är avklarat flyttar barnet bilden från plattan till tåget och väljer sedan nästa moment.

En **barnrond** genomfördes i början av året på Klinisk fysiologi, Ryhov, då barn i 10-årsåldern fick ge sina synpunkter på den fysiska miljön på enheten ur ett barnperspektiv. Under hösten då förbättringar utifrån barnens synpunkter genomförts bjöds några av dessa barn in för att få följa upp arbetet. Denna uppföljning har filmats och används i informations- och utbildningssyfte för personal inom hälso- och sjukvården. Film via länk nedan. <https://vimeo.com/298355432/314987b1bf>

På Barn- och ungdomshälsan i Värnamo har en barnrond genomförts med elever i 11-årsåldern från en skola i staden. [Barndialogen/Barnkonventionen](#)

Patientnämnden som tar emot synpunkter och klagomål har registrerat 60 ärenden som rör barn 0-18 år och är samma antal som under 2017 för samma åldersgrupp. De flesta ärenden rör vård och behandling följt av kommunikation (information, bemötande m.m.) och tillgänglighet.

Under året gick en förfrågan ut till samtliga vårdcentraler i länet om att få stöd i att samla in

barns åsikter om sitt besök via en digital enkät i direkt anslutning till besöket. Endast en vårdcentral har tackat ja till erbjudandet att delta i det vi kallar **Fråga barnen**. Däremot vill alla barnmottagningar samt barnhälsovården i länet delta och arbetet med att få igång datainsamlingen startar i början av 2019.

Goda levnadsvillkor för barn och arbetet med barn som far illa

Region Jönköpings län ska vara den bästa plats att växa upp på. Region Jönköpings län har ansvar för att upptäcka och stödja barn som far illa.

Hälso- och sjukvård

För att följa upp barnets rätt till likvärdig tillgång till hälso- och sjukvård mäts bl.a. vårdgarantin och andra nyckeltal för barn.

Barn- och ungdomshälsan i länet eftersträvar hög tillgänglighet. Även om föräldrar och barn erbjuds tid inom 14 dagar är det inte ovanligt att föräldrar önskar att det ska bli något senare.

Väntetid för nybesök till **Barn- och ungdomshälsan** (BUH) i Jönköping, Nässjö och Värnamo gemensamt. BUH Nässjö har inte mätt på samma sätt jan-maj och är därför inte medräknade för denna period.

Antalet inläggningar för gastroenterit är marginellt lägre 2018 med 142 vårddygn jämfört med 2017 med 156 vårddygn. Detta är avsevärt lägre nivåer än före införande av rotavirus-vaccination. I en nyligen presenterad vetenskaplig artikel från vårt

län om införandet av rotavirus vaccination har resultatet visat att inläggning på sjukhus på grund av gastroenterit har minskat med ca 60 %. Vaccinationstäckningen höjdes från 76 % till 81 % under projektiden.

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/30507015>

Barn- och ungdomspsykiatri (BUP) har under året blivit länsklinik med möjlighet att erbjuda en mer jämlik vård. Statistiken från 2018 och möjligheten att jämföra med tidigare år påverkas av att systemen inte är hopbyggda. Under perioden januari-oktober fick 76 % av barnen komma på sitt nybesök enligt vårdgarantin inom 30 dagar och alla efter 40 dagar. Start för utredning har 35 % av barnen fått inom 30 dagar. BUP i Jönköpings län har ingen generell resursbrist men väldigt få psykologer i förhållande till patientunderlaget vilket påverkar möjligheten att utreda. Enligt SKL är vårt län den BUP verksamhet som det satsas minst pengar på i landet i förhållande till patientunderlaget. Dock ligger vi väldigt bra, nästan bäst i landet, i hur många besök som görs relaterat till anställda.

Barn- och ungdomshälsan länet	0-14 dagar		15-30 dagar		31-60 dagar	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Väntetid nybesök BUH	31,6 %	19 %	39,2%	33 %	29,1%	38 %

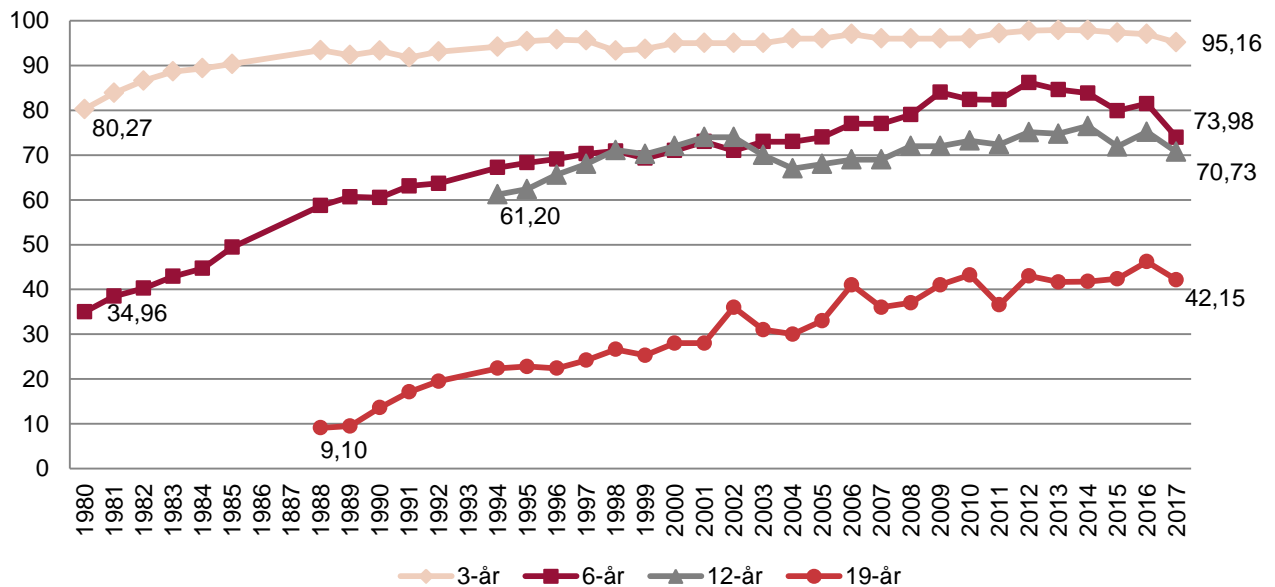
Nyckeltal 2018	Mål	Utfall	Utfall	Utfall
		2016	2017	2018
Andel barn 1- 18 år som omfattas av vårdgarantin som fick komma på ett läkarbesök i primärvården inom 7 dagar (Helår)	100%	94%	93%	93,2%
Andel barn under 18 år som får träffa läkare och är färdigbehandlad på barnakuten inom 4 timmar	80%	92%	89%	82%
Andel barn under 18 år som omfattas av vårdgarantin och utfört planerat läkarbesök i specialiserad vård inom 60 dagar (Barnklinik, Helår)	80%	82,5%	76,1%	81,7%
Andel barn under 18 år som fått en tid inom 60 dagar inom specialiserade vården (Barnmottagning, Helår)	80%	91,5%	93,7%	90%

Tandvård

Vi ser även fortsättningsvis en god munhälsa bland barnen i vårt län. Dock följer vi den nedåtgående trenden bland landets 6-åringar med en försämrad munhälsa. Av den anledningen utökas insatserna bland de minsta barnen där man undersöker samt riskgrupperar 1- och 2-åringar. I Tillsammans-

arbetet med de riktade statsbidragen har ett nära samarbete med BHV-enheter i utsatta områden påbörjats, vilket innebär att man träffar 10-månaders barn tillsammans och samtidigt. Det ger en möjlighet att skapa en helhetsbild kring varje barns livssituation och därmed snabbare kunna sätta in åtgärder vid behov.

Andel kariesfria 3, 6, 12 och 19-åringar i Region Jönköpings län 1980-2017

Gifrfri sjukvård för barn

I produktionen av olika varor och material används en stor mängd kemikalier som kan vara skadliga för människan och miljön. Barn är mer känsliga för kemikalier än vuxna eftersom deras immunsystem, hormonsystem, hjärnor och många andra organ inte är färdigutvecklade. Dessutom kommer små barn i mycket nära kontakt med saker i deras omgivning genom att de känner och smakar på dem. Det är därför viktigt att minimera deras exponering för skadliga ämnen.

Projektet gifrfri sjukvård för våra barn i Sydöstra sjukvårdsregionen (SÖSR) pågår till 2020. Våren 2019 ska gruppen ha tagit fram ett kunskapsunderlag kopplat till åtgärder som ska genomföras. Det är framförallt REACH (EU-förordning) man utgår ifrån när krav ställs på vilka ämnen som inte får finnas i varor. I REACH-förordningen finns en s.k. kandidatförteckning som innehåller ämnen som är cancerframkallande, mutagena, reproduktionstoxiska och mycket miljöfarliga. Inventering genomförs på varje inkluderad verksamhet inom SÖSR. Arbetet med *Gifrfria leksaker inom sjukvården* pågår även fortfarande.

Barnskyddsteam

Barnskyddsteamet har under året börjat ta form med sjuksköterska, socionom och i början av 2019 kommer även en distriktsläkare med socialmedicinsk kompetens och stort barnintresse att ingå i teamet. En baslinjemätning har genomförts bland personal som visar på en stor efterfrågan av utbildning och stöd i arbetet som rör orosanmälan för barn. En stor och i många avseenden viktig del i arbetet är att revidera och även formulera nya rutiner för handläggning av orosanmälan för barn. Arbetet har satts igång under året. En webb-sida är också under utveckling.

Samverkan förskolor och skolor i kommunerna

Inom förbättringsarbetet - multifunktionella utomhusmiljöer på förskolegårdar - har en spridningsfas påbörjats. Forskningsaktörer är involverade i arbetet för att följa och befästa arbetet med utomhusmiljön på förskolorna.

Via webbstöd för skolornas hälsosamtal finns data på grupp-nivå som möjliggör riktade insatser utifrån behov på klass/skol/kommun-nivå. Detta möjliggör

ett systematiskt arbetssätt för skolans hälsoarbete. Under 2018 har ledningssystem för samverkan börjat forma utgångspunkterna i arbetet med *Strategi för hälsa*. Tre områden har identifierats; fler ska klara skolan med fullständiga betyg, psykisk hälsa och fysisk aktivitet. En insats som startats är framtagandet av ett digitalt stöd för skolsköterskor i deras arbete med hälsosamtal.

Barn som anhöriga

Socialstyrelsens nationella nätverk för barn som anhöriga höll tillsammans med Nationellt Kompetenscenter Anhöriga (Nka) två seminariedagar i Stockholm där vår region i samarbete även var värd för programmet. Utbildning och erfarenhetsutbyte mellan personal från landets regioner/landsting med fokus på samtal med barn gav förnyad inspiration i det fortsatta arbetet. Socialstyrelsen har under året tagit fram ett kunskapsstöd "Att samtala med barn" för hälso- och sjukvård, tandvård och socialtjänst. Ämnet kommer att lyftas vid en nätverksträff för alla barnrättsombud som planeras till våren 2019 med föreläsare från Socialstyrelsen.

Inom psykiatri

Vuxenpsykiatri använder sig av familjeformulär för att synliggöra barnen. Detta sker i samband med inläggning i slutenvård eller när en vårdplan upprättas i öppenvård. Data visar att slutenvården använder familjeformuläret mest frekvent och för att säkerställa statistiken behöver rutinerna för kvåkodning följas. Modellen Föra barnen på tal används för att stödja patienterna i sin föräldraroll.

Utbildning i BRA-samtal har genomförts i samarbete med socialpsykiatri i Jönköpings kommun med två grupper. BRA-samtal är en vägledning för personal i samtal med föräldrar och deras barn så barnen kan få det stöd de behöver.

Inom somatiska vården

Inom somatiska vården har antalet barnrättsombud utökats vilket påverkat arbetet med barn som anhöriga i positiv anda. Under op/IVA dagarna i höstas var temat barn där barns rätt inom vården tydliggjordes.

Akutprocessen Barn i sorg är ett arbete för att stödja de barn vars förälder/närstående hastigt avlidit. Ett samarbete mellan ambulans, akutmottagning, vårdcentraler, polis, sjukhuskyrkan och i förekommande fall POSOM-grupper. Under året har en rutinbeskrivning tagits fram för primärvården för att tydliggöra arbetet och få en jämlik hantering i länet. För att kvalitetssäkra arbetet har en enkel checklista lagts in i ambulansens dokumentationssystem Paratus. Även den somatiska vården har för sina barnrättsombud

haft utbildning i BRA-samtal. Gruppen mixades med personal från länets kommuner där både elevhälsa och socialtjänst fanns representerade.

Kultur och fritid

Axplock från Spira

Unga Spira genomförde ett **Öppet Hus** för barn och deras vuxna. Helt gratis hade publiken möjlighet att få danslektioner, dansa disco, pyssla, bli fotograferade av vår egen fotograf, leta efter en skatt och se dansföreställningar i vår Konsertsal samt vara med på öppna repetitioner av barnoperan "*Vem behöver en skatt- en regnbågsexpedition*". Urpremiären av denna opera genomfördes i början av året och vände sig till förskoleåldern (3-6 åringarna) med fokus på de stora livsfrågorna.

Med musik från SVT serien Fem myror är fler än fyra elefanter genomfördes konserten *O vad det låter bra!* Konserten spelades för lågstadiet och för offentligheten och satte fart på både stora och små.

För att hylla Jönköpingssonen John Bauer, 100 år efter hans bortgång, gjordes ett samarbete med Jönköpings läns Museum och föreställningen *I Bauerskogen*. En magisk, finstämd föreställning inspirerad av Bauers bildvärld med musik av Hugo Alfvén. Föreställningen vände sig till 4-6 åringarna.

Totalt genomförde Smålands Musik och Teater 228 aktiviteter för 26 338 barn och ungdomar vilket är 26 % av samtliga aktiviteter under 2018.

Axplock från Kultur och utveckling

Letterbox Club är en intervention som vänder sig till barn i utsatta livssituationer. Syftet är att stimulera och väcka barns nyfikenhet och lust att läsa, räkna och lära sig, genom att skicka paket med böcker, spel och skrivmaterial till barnen. Barnen som deltar bor i familjehem eller i familjer med återkommande ekonomiskt bistånd, och får ett paket per månad under sex månader. Projekt med bidrag från Kulturrådet i samarbete med FoUrum social välfärd Region Jönköpings län, Stiftelsen Allmänna Barnhuset och En bok för alla.

Slöjdklubben vänder sig till barn som är mellan 7 och 14 år och bygger på en pedagogik där barn får möjlighet att upptäcka slöjdens material och verktyg och utveckla sin egen förmåga att skapa med händerna. Under våren 2x7 tillfällen i Hemslöjdens Hus, hösten 9 tillfällen i Hemslöjdens Hus och hösten 5 tillfällen i Habo.

Feriepraktik kultur är ett regionalt projekt med syftet att öka sysselsättningsgraden för målgruppen ungdomar 16-19 år inom ett brett register av

kulturaktiviteter och på kulturella platser i Jönköpings län, samt stödja civilsamhället, dess organisationer och föreningar. Tio kommuner i länet deltog och 29 olika arbetsplatser erbjöds för 137 ungdomar. Inom projektet genomfördes även tre sommarskolor där ungdomar fick chansen att arbeta med sitt eget skapande tillsammans med professionella kulturutövare. Sommarskolor skapades inom tre olika kulturuttryck; film, dans och bild och form.

Länstrafiken

Länstrafiken har under året upphandlat nya fordon (trafikstart juni 2020) som ska vara utrustade med integrerade barnstolar i vissa säten och även några bälteskuddar. Gratis sommartrafik för ungdomar upp till och med årskurs två på gymnasiet infördes

på både regional och riksnivå. Detta kallas sommarkortet.

Barnahus verksamhet

Antal för år 2017 redovisas inom parentes. Under året har sammanlagt 416 barn (309) varit föremål för hantering på Barnahus. I vissa ärenden har flera samråd genomförts. Polisen har haft 310 (186) barnförhör, merparten på Barnahus i Jönköping men även på polishuset i Eksjö. Läkarundersökning har planerats för 98 barn. Det utvecklingsprojekt som Region Jönköping län ingår i tillsammans med två andra regioner avslutas i juni 2019. På uppdrag av regeringen ska en evidensbaserad modell för stöd och behandling för barn som utsatts för sexuella övergrepp eller fysiskt våld tas fram. Modellen ska kunna användas i hela landet.

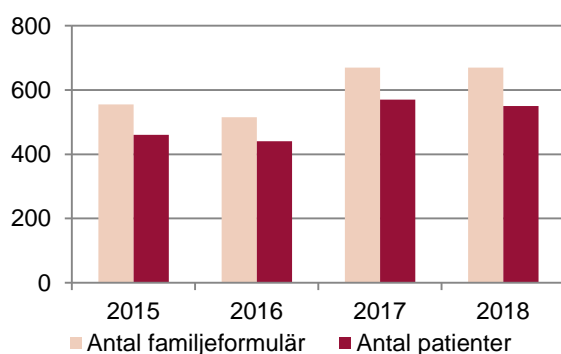
Regionens barnrättsbaserade verksamhet

I budget med verksamhetsplan 2018 framgår att Region Jönköpings län arbetar efter FN:s barnkonvention. Målet är att barns och ungas mänskliga rättigheter ska beaktas. De ska mötas med respekt, ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande. Syftet är att barnrättsperspektivet ska kunna tillämpas i verksamheten och bidra till ett systematiskt och utvecklingsinriktat arbete. Förutsättningen är att kunskapen om barnets rättigheter hålls levande och utvecklas inom alla delar i Region Jönköpings län.

Styrdokument

Kommunikationsplanen för barnrättsarbetet i regionen har kunnat följas enligt plan. Målet med att presentera arbetet i alla ledningsgrupper för de olika verksamhetsområdena har uppnåtts. Uppföljning av användningen av familjeformulär, åtgärdsplaner kopplade till det samt orosanmälan för barn som befars fara illa har följts under året och kommunicerats med berörda. Arbetet med Barn som anhöriga har utvecklats ytterligare genom ett initiativ från sjukvårdsdirektörerna. Beskrivs under punkten barnrättsombud.

Antal familjeformulär årsbasis

Barnrättsombud

Genom att ha barnrättsombud på samtliga enheter i regionens alla verksamheter kommer barnets bästa att ständigt finnas som ett medvetet perspektiv i arbetet. Antalet barnrättsombud är 218.

Under våren hölls nätverksträff vid tre tillfällen geografisk fördelade i länet där nyheter inom området förmedlats och erfarenhetsutbyte genomförts. I oktober hölls en gemensam

nätverksträff för samtliga barnrättsombud i länet med temat Bästa platsen att växa upp på. Samtliga sjukvårdsdirektörer inledningstalade och lyfte vikten av att möta barn som patient eller anhörig utifrån barns rätt inom alla verksamheter. Likaså vikten av att göra en orosanmälan för barn till socialtjänsten enligt de rutiner vi har.

Goda exempel presenterades på hur verksamheter lyfter barns rätt bland medarbetarna men också hur barn kan vara delaktiga på olika sätt. Eftermiddagen avslutades med att deltagarna efter grupparbeten fick nämna hur deras handlingsplan för barnrättsarbetet under 2019 ska formuleras tillsammans med sin chef på enheten. Arbetet kommer att följas upp under kommande års nätverksträffar. Utbildningspaketet har använts i varierande omfattning under året.

Utbildningar

En utbildning i FN:s Barnkonvention har genomförts för nya barnrättsombud i regionen där en del chefer också deltog. Strategigrupp barn och unga gav efter tidigare utförda basutbildningar om barns rätt ett uppdrag att ta fram en länsgemensam webb-utbildning för all personal inom region och länets kommuner. Då Barnombudsmannen (BO) meddelat att en nationell webb-utbildning är på gång har uppdraget förändrats. Under året har en länsgemensam grupp tillsammans med MediaCenter arbetat på en kort introduktions- och peppningsfilm till BO:s utbildning. Filmen utformas med fokus på vårt län och hur vi kan bli bästa platsen att växa upp på. Beräknas klar våren 2019.

Stärka barns rätt inom området skydd mot våld

Region Jönköpings län har ställt sig bakom avsiktsförklaringen med det övergripande målet att alla barn ska få sina rättigheter tillgodosedda när de bevittnat eller utsatts för våld genom lokala och regionala strukturer och insatser. Strukturerna och insatserna ska också förebygga våld mot barn och unga. En projektanställd kurator (80 %) har informerat verksamheterna om den modell som tagits fram för att arbeta med våld i nära relationer från hösten 2017 och hela 2018. Webb-utbildningen *Vera och Saga* (handlar om barn som far illa) som

köpts in för regionens personal inom hälso- och sjukvården och ingår i modellen för arbetet ligger nu med i det framtagna utbildningspaketet för barnrättsombud och används på enheterna. I samverkan med Länsstyrelsen har även i år en seminarie-dag om könsstämpning bland flickor hållits med stort antal deltagande från både regionen och länets kommuner.

Forskning

Under året har en studie som omfattar föräldrars erfarenheter av barnens möte med personalen på onkologen accepterats och kommer inom kort att publiceras i vetenskaplig tidskrift.

